

Asia: VN/27126/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä eräksi muiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunto

Huomiot hallituksen esityksen yleisperusteluihin (esityksen luvut 1-5 ja 8-12)

Microsoft pitää kannatettavana lain tavoitetta edistää ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjen sujuvoittamista, yhden luukun mallin toteuttamista, sähköisten asianhallintajärjestelmien hyödyntämistä ja vuorovaikutteisuutta Lupa- ja valvontavirastossa.

Nykytilanteessa useiden lupamenettelyiden erillisyys ja eriaikaisuus sekä osittainen päällekkäisyys voivat aiheuttaa tarpeetonta viivettä, ennakoimattomuutta ja epäselvyyttä lupaprosesseihin. Lain 2 ja 6 §:ien mukainen ennakkollinen ohjaustehtävä ja neuvontatehtävä ovat siten olennaisia ja niiden toteuttamiseen tulee varata myös käytännössä resursseja.

Microsoft korostaa, että ennakoitava luvitus ja hyvin toimiva hallinto ovat keskeisiä seikkoja, joihin toiminnanharjoittajat ja sijoittajat kiinnittävät huomiota kohdealueita valitessaan. Tämä on erityisen tärkeää, koska monissa maissa kamppaillaan lisääntyneen byrokratian ja muiden hankkeiden luvitukseen liittyvien ongelmien kanssa. Microsoft katsoo, että tässä lausunnossa esille tuotujen seikkojen huomioon ottaminen antaisi Suomelle kilpailullista etua datakeskus- ja muiden investointien houkuttelemiseksi ympäristöllisiä arvoja vaarantamatta.

Hankkeiden kehittäjän ja lupien hakijan näkökulmasta aluehallintoviraston ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen tehtävien kokoaminen uuteen Lupa- ja valvontavirastoon ja yhden luukun mallin käyttöönottoaminen voi tietyissä tilanteissa johtaa kuitenkin myös lupien hakijan kannalta olennaisen päätöksenteon läpinäkyvyyden heikentymiseen. Tähän asti luvan hakijalla on ollut mahdollisuus lausua esimerkiksi ELY-keskuksen antamista lupahakemusta koskevista lausunnoista, joilla on muun muassa luonnonsuojeluasioissa voinut olla huomattava merkitys päätöksenteossa. Koska Lupa- ja valvontavirastossa ei ole tarkoitus ottaa käyttöön sisäistä lausuntomenettelyä, osa päätöksentekoon vaikuttavista viraston sisäisistä näkökohdista ja kannanotoista voi jäädä hakijalle ja muille lupamenettelyihin osallisille näkymättömiin. Lisäksi tällaisia tietoja pelkäästään suullisesti viranomaisneuvottelujen ja ohjauksen yhteydessä annettaessa on riski, että hakija ei täysimääräisesti ymmärrä asian merkitystä ja vaikutusta annettavan lupapäätöksen sisältöön. Tämä on erityisen olennaista siksi, että hallituksen

esitysluonnoksen mukaan yhteiskäsittelyä sovellettaessa lupahakemus hylättäisiin kokonaisuudessaan, mikäli luvan myöntämisen edellytykset eivät täyttyisi joltain osin.

Microsoft korostaa, että hakijalle tulee varata mahdollisuus täydentää tai muuttaa hakemustaan tai antaa muutoin lausunto seikoista, jotka voivat johtaa hakemuksen hylkäämiseen tai hyväksymiseen olennaisesti hakijan odotuksista poikkeavin ehdoin. Microsoft toteaa edelleen, että edeltä esitetyn osalta lain valmistelussa ja ennen kaikkea lakia soveltavien viranomaisten toiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että hallintolain (434/2003) 34 §:n mukainen asianosaisen oikeus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun, toteutuu. Päätöksenteossa olennaisten näkökohtien huomioiminen tulee perustua kirjalliseen muotoon, jotta viraston näkökohdat ja päätöksen taustalla vaikuttavat kannanotot ovat jälkikäteen todennettavissa. Lisäksi Microsoft toteaa, että tiedon jakamiseen ja hallinnoimiseen viraston sisällä ja hakijan kesken tulee hyödyntää sähköistä asiointijärjestelmiä ja suunniteltua Luvat ja valvonta -palvelua koordinoitusti lupaprosessin tehokkuuden ja sujuvuuden takaamiseksi.

Ehdotetun lain tavoitteiden osalta Microsoft toteaa, että Suomessa on yhden luukun mallin lisäksi vireillä useita kaavoituksen, ympäristöluvituksen ja rakentamisen uudistamista koskevia lainsäädäntöhankkeita. Nämä kaikki uudistukset vaikuttavat yhdessä merkittävästi Suomeen suunniteltavien, muun muassa datakeskushankkeiden, suunnitteluun ja toteutukseen.

Esimerkiksi 1.1.2025 voimaan tulevassa rakentamislaisissa (751/2023) on tarkoituksena säätää uudesta, puhtaan siirtymän teollisuushankkeiden rakentamista vauhdittavasta sijoittamisluvasta, jolla puhtaan siirtymän teollisuushankkeen sijoittumisen alueidenkäyttölinen tarkastelu voitaisiin tehdä sijoittamisluvalla ilman asemakaavaa tai yleiskaavaa. Microsoft pitää kannatettavana rakentamislain suunniteltua puhtaan siirtymän sijoittamisluvan sääntelyä, jolla edistetään vihreän siirtymän toteutumista Suomessa. Olennainen osa tätä siirtymää ovat datakeskushankkeet, joiden investointeja, toteuttamista ja luvituksen ennakoitavuutta tulee tukea lainsäädännöllisin keinoin. Hankkeiden, jotka mahdollistavat datakeskuksissa hiilineutraalisti tuotetun hukkalämmön hyödyntämisen kaukolämmön tuotannossa, tulee Microsoftin näkemyksen mukaan katsoa kuuluvan puhtaan siirtymän hankkeisiin. Vastaavasti valmisteltavana olevan alueidenkäyttölain tulevissa säännöksissä tulee huomioida datakeskushankkeiden kaavoituksen ja luvituksen vuorovaikutuksen edistäminen hankkeiden sujuvoittamiseksi.

Microsoft korostaa, että uudistuvan puhtaan ja vihreän siirtymän sääntelyn soveltamisessa on huomioitava koko uudistuva ympäristöluvituksen kokonaisuus ja datakeskushankkeiden luvituksessa yhteensovittaa uudet rakentamislain, alueidenkäyttölain (132/1999) ja nyt kyseessä olevan yhden luukun lainsäädäntöhankkeen säännökset. Kaikkien hankekehittäjien ja Microsoftin toiminnan kannalta olennaista on, että viranomaistoiminnassa vältetään päällekkäisiä hallinnollisia menettelyjä ja luvitusta. Siten esimerkiksi hakijalta ei ole tarkoituksenmukaista vaatia samaa asiaa koskevia ympäristöselvityksiä hankkeiden kaavoitus-, YVA- ja luvitusvaiheissa ja laadittuja selvityksiä tulee voida hyödyntää kaikissa hankkeen edellyttämässä luvitusmenettelyissä. Vaadittavien selvitysten tulee lisäksi keskittyä arvioimaan hankkeiden olennaisia ja merkittäviä ympäristövaikutuksia, eikä hakemuksia voida siten hylätä asian ratkaisemisen kannalta merkityksettömien selvitysten puuttumisen perusteella.

Ottaen huomioon ympäristöllisen luvituksen viimeaikaiset ja tulevat merkittävät uudistukset, Microsoft toteaa, että sääntelyuudistusten yhteydessä tulee huolehtia viranomaisten resurssien riittävydestä ja virkamiesten osaamisesta hankkeiden sujuvan luvituksen takaamiseksi. Tämän

tavoitteen varmistamiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota myös valmisteltavana olevassa valtion aluehallintouudista koskevassa lainsäädäntötyössä.

1 luku Yleiset säännökset

-

2 luku Yhteyspisteviranomainen

-

3 luku Asioiden käsittely Lupa- ja valvontavirastossa

Microsoft pitää kannatettavana ehdotettua sääntelyä eräiden vihreän siirtymän hankkeiden määräaikaisesta vuoden 2030 loppuun saakka voimassa olevasta etusijasta, ehdotetusta 12 kuukauden tavoitteellisesta käsittelyajasta sekä etusijamenettelyssä tehtyjen päätösten kiireellistä käsittelystä hallintotuomioistuimissa vuoden 2032 loppuun saakka. Vihreän siirtymän hankkeiden merkitys ilmastonmuutoksen torjunnassa huomioon ottaen nyt esitetyn määräaikaisen sääntelyn käyttöönottoa pysyvästi tulisi edistää, mikä lisäisi luvituksen ennakoitavuutta ja tätä kautta investointivarmuutta.

Koska tavoitteellisen 12 kuukauden käsittelyajan laskeminen aloitetaan vasta siitä ajankohdasta, jona hakemusta voidaan pitää täydellisenä, tosiasiallinen käsittelyaika voi muodostua huomattavasti tavoitetta pidemmäksi. Edellä esitetystä johtuen Microsoft pitää perusteltuna, että viranomaiselle asetettaisiin enintään 2 kuukauden mittainen määräaika myös hakemuksen tarkistamiselle mahdollisten täydennystarpeiden havaitsemiseksi mahdollisimman joutuisasti. Lisäksi viranomaisten tulisi tehdä täydennyspyynnöt lähtökohtaisesti yhdellä kertaa kootusti, jotta välttyttäisiin useilta perättäisiltä täydennyspyynnöiltä, jotka voivat merkittävästi hidastaa menettelyä. Vihreän siirtymän vauhdittamiseksi vihreän siirtymän hankkeiden käsittelyajasta tulisi määrätä tavoitteellisen sijaan sitovasti uusiutuvan energian, nettonolla- ja strategisia hankkeita vastaavasti. Microsoft katsoo, että erityyppisten hankkeiden eriarvioiselle kohtelulle Lupa- ja valvontavirastossa ei ole olemassa perusteita. Mikäli ehdotettu tavoitteellinen 12 kuukauden käsittelyaika olisi ylittymässä, ylittymiselle tulisi joka tapauksessa olla hakemusasian olosuhteisiin liittyvä perusteltu syy ja viivästys tulisi hyväksyttäväksi hakijalla. Tiettyjen lupahakemusten käsittelylle on asetettu sitovat käsittelyajat esimerkiksi Tsëkin tasavallassa.

Erityisen olennainen ja kannatettava on esitykseen sisältyvä ehdotus lisätä vihreän siirtymän etusijahankeluetteloon uusi 6 kohta, johon sisältyvät palvelinkeskukset eli datakeskukset, joiden tuottamasta hukkalämmöstä pääosa hyödynnetään. Microsoft ehdottaa, että etusija koskisi lisäksi niitä datakeskuksia, joiden osalta datakeskuksen omistajan ja verkonhaltijan tai muun vastaavassa asemassa olevan toimijan välillä on aiesopimus, jonka perusteella datakeskuksen hukkalämmön hyödyntäminen tullaan toteuttamaan kymmenen vuoden sisällä datakeskuksen valmistumisesta.

Hankeluetteloon tehtävä kohdan 6 lisäys selkeyttää tilannetta ja tältä osin sääntely olisi kannatettavaa säätää tulemaan voimaan ehdotettua 1.1.2026 aikaisemmin, mahdollisimman pian.

4 luku Eräiden lupamenettelyiden yhteensovittaminen

-

5 luku Yhteiskäsittely

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yhteiskäsittelyn piiriin tulisivat myös luonnonsuojelulain (9/2023) 66 §:ssä ja 83 §:ssä tarkoitettua poikkeamista koskevat hakemukset. Ehdotetun 17 §:n 1 momentin mukaan Lupa- ja valvontaviraston on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä ympäristönsuojelulaissa (527/2014) ja vesilaissa (587/2011) tarkoitettut, samaa toimintaa tai hanketta koskevat lupahakemukset sekä niihin olennaisella tavalla liittyvät luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettut poikkeusta koskevat hakemukset, jollei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana.

Microsoft toteaa, että lakiehdotus on epäselvä siltä osin, kuin yhteiskäsittelyvelvoitteen edellytykseksi luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:ssä tarkoitettujen poikkeuslupahakemusten osalta on asetettu lisäedellytykseksi, että kyseisten hakemusten tulee liittyä ympäristönsuojelu- tai vesilain mukaiseen hakemukseen olennaisella tavalla. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yhteiskäsittely rajattaisiin vain niihin luonnonsuojelulain poikkeamista koskeviin hakemuksiin ja tilanteisiin, joilla pääsääntöisesti voi olla toiminnallinen yhteys muihin käsiteltäviin lupahakemuksiin. Olennaisuuskriteeriä tai toiminnallisten yhteyden sisältöä ei ole hallituksen esitysluonnoksessa tarkemmin perusteltu, minkä johdosta sen tarpeellisuutta ja käytännön merkitystä on vaikea arvioida.

Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa on sinänsä tunnistettu, että eri lakien mukaisten lupahakemusten samanaikainen yhteiskäsittely ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista ja mainittu esimerkkinä tilanne, jossa olisi tarpeen arvioida hankkeen tai toiminnan sijoittumisen edellytyksiä tietyille alueelle erityisesti luonnonsuojelulain näkökulmasta ja asia olisi perusteltua ratkaista muusta lupamenettelystä selkeästi erikseen. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan lupahakemusten yhteiskäsittelystä voidaan edelleen luopua, mikäli yhteiskäsittelyä on erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Erityiset syyt voivat liittyä esimerkiksi siihen, ettei hakemuksen kohteena olevilla asioilla ole riittävää ajallista tai toiminnallista yhteyttä, vaikka ne koskisivat samalla toiminta-alueella toteutettavaa hanketta. Lakiehdotuksen perusteluissa on tunnistettu, että yhteiskäsittelyn tulee olla tarkoituksenmukaista toimintakokonaisuudesta aiheutuvien vaikutusten arvioimiseksi ja sääntelyn tulee turvata mahdollisuus tapauskohtaiseen joustavuuteen, mikäli lupien erillinen käsittely olosuhteiden tai hakijan tarpeiden osalta sitä perustellusti edellyttää.

Voimassa olevan ympäristönsuojelulain 47 §:n ja vesilain 11 luvun 12 §:n nojalla ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset lupahakemukset on käsiteltävä tietyissä tilanteissa yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, ellei sitä ole erityisestä syystä pidettävä tarpeettomana. Edelleen nykyisen voimassa olevan ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan

lain (764/2019) mukaan lupaprosessien yhteensovittaminen on ollut hakijalle vapaaehtoista ja yhteensovittamisen edellytyksenä on ollut, että lupanhakija sitä pyytää.

Microsoft toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa tarkoitettujen luonnonsuojelulain mukaisia poikkeuksia koskevien hakemusten käsittelyajat ELY-keskuksissa ovat käytännössä olleet 1–6 kuukauden mittaisia. Ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisten hakemusten käsittelyajat aluehallintovirastoissa ovat sen sijaan olleet huomattavasti pidempiä ja lakiehdotuksen mukaan niiden osalta tavoitellaan jatkossa 12 kuukauden käsittelyaikaa. Lupahakemusten yhteiskäsittely siten tosiasiallisesti hidastaisi luonnonsuojelulain poikkeuslupahakemusten käsittelyä ja myös hankkeiden toteutumista kokonaisuudessaan. Luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusluvut edellyttävät lisäksi yksityiskohtaisia luontoselvityksiä, joiden toteuttaminen on usein sidottu tiettyyn vuodenaikaan. Lisäksi mikäli yhteiskäsittelyasiassa annettavasta päätöksestä valitettaisiin vain luonnonsuojelulain mukaisen poikkeusluvan osalta, kaikkien lupahakemusten käsittelyaika viivästyisi merkittävästi. Lupahakemusten yhteiskäsittely lisäisi myös hakijan työmäärää, ottaen huomioon, että lupahakemuksiin vaadittavat selvitykset tulee laatia ja hakemusmateriaalit tulee toimittaa viranomaiselle samanaikaisesti. Microsoft katsoo edellä esitetyn johdosta, että lupahakemusten yhteiskäsittelyn soveltamisen tulisi olla vapaaehtoista ja edellyttää hakijan pyyntöä, ja hakijalle tulisi näin ollen varata mahdollisuus hakea lupia myös erillisissä menettelyissä.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan lupahakemusten sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovellettaisiin yhteiskäsittelyssä erikseen luonnonsuojelulain sekä ympäristönsuojelulain tai vesilain aineellisia säännöksiä. Microsoft toteaa, että yhteiskäsittelyn laajentuessa kattamaan myös luonnonsuojelulain mukaiset poikkeuspäätökset, myös aineellista lainsäädäntöä tulisi tarkastella erityisesti ns. aloittamisoikeuksien osalta, jotta yhteiskäsittelyssä annetun päätöksen täytäntöönpano ja hankkeen toteuttaminen joutuisasti olisi tosiasiallisesti mahdollista.

Tällä hetkellä lupaviranomainen voi ympäristönsuojelulain 199 §:n perusteella määrätä, että toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa lupapäätöstä noudattaen. Vesilain 15 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan Vaasan hallinto-oikeus voi myöntää vastaavan oikeuden aloittaa hanke muutoksenhausta huolimatta. Lisäksi lupaviranomainen voi vesilain 3 luvun 16 §:n mukaan oikeuttaa hakijan ryhtymään jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemista hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin. Sen sijaan luonnonsuojelulaissa ei ole säädetty lupaviranomaiselle tai muutoksenhakuasteelle vastaavaa oikeutta myöntää aloittamisoikeutta lainvoimaa vailla olevalle päätökselle. Käytännössä lupaviranomainen on kuitenkin voinut sallia luonnonsuojelulain mukaisen päätöksen täytäntöönpanon lainvoimaa vailla oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 122 §:n 3 momentin perusteella. Kyseisen säännöksen soveltaminen on vesilain 15 luvun 7 §:n 1 momentissa erikseen kielletty. Erilainen sääntely ja toisistaan poikkeavat menettelyt aloittamisoikeuksien osalta voivat aiheuttaa käytännön hankaluutta ja viivästyttää yhteiskäsittelyssä käsiteltävien hankkeiden toteuttamista huomattavasti. Edellä todetun johdosta Microsoft katsoo, että luonnonsuojelulakiin tulisi lisätä lupaviranomaiselle mahdollisuus sallia päätöksen täytäntöönpano lainvoimaa vailla olevana ympäristönsuojelulain ja vesilain säännöksiä vastaavasti. Lisäksi tulisi harkita, voitaisiinko myös vesilain osalta antaa lupaviranomaiselle Vaasan hallinto-oikeuden sijaan toimivalta päättää lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta.

Microsoft toteaa, että vastaava aineellisen sääntelyn eroista aiheutuva haaste voi liittyä myös siihen, että ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset luvat myönnetään pääsääntöisesti toistaiseksi, kun taas luonnonsuojelulain 66 ja 83 §:n mukaiset poikkeuslupapäätökset annetaan määräaikaisina ja ne

voivat olla voimassa enintään kymmenen vuotta. Asiaa ei ole käsitelty luonnoksessa hallituksen esitykseksi.

6 luku Asioiden ratkaiseminen

-

7 luku Erinäiset säännökset

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty lupamenettelyn ja YVA-menettelyn yhteensovittamista edistettäväksi niin, että YVA-selostuksen ja lupahakemuksen yhteiskuulemisen soveltamisalaa laajennetaan ympäristönsuojelulain 44 a §:n tehtävällä muutoksella. Yhteiskuulemiselle esitetään lausuntovaiheessa kaksi vaihtoehtoa, joista ensimmäisen mukaan yhteiskuuleminen olisi mahdollista kaikissa Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluvissa voimassa olevien lupien muutoksissa, ja toisen mukaan kaikissa Lupa- ja valvontaviraston ratkaistavaksi kuuluvissa luvissa.

Microsoft kannattaa ehdotetuista vaihtoehdoista jälkimmäistä, joka mahdollistaa kuulemisten yhteensovittamisen kaikissa Lupa- ja valvontaviraston ratkaistaviksi kuuluvissa luvissa. Esitysluonnoksen nykytilaa koskevan osion perusteella yhteiskuulemisen hyödyt ja haitat kohdistuvat hankekehittäjään, mikä puoltaa asiassa suurempaa valinnanvapautta. Perusteita rajata yhteiskuulemisen käyttöala vain voimassa olevien lupien muutoksiin ei ole.

Microsoftin näkemyksen mukaan kuulemisen yhteensovittamisen tulee olla hankkeesta vastaavalle vapaaehtoista ja edellyttää hankkeesta vastaavan aloitetta, kuten hallituksen esitysluonnoksessa on esitetty.

Lupahakemusvaiheessa toteutettavien YVA-menettelyn laajuus- ja tarkkuustaso todennäköisesti kasvaisi yhteiskuulemismenettelyssä, sillä YVA-menettelyssä laadittavien selvitysten tulisi käytännössä vastata lupahakemusten tarkkuustasoa. Yhteiskuulemismahdollisuus olisi täten sovellettavissa erityisesti hankkeisiin, joissa hankkeen valittu toteutusvaihtoehto on jo YVA-vaiheessa selvillä. Microsoft huomauttaa, että selvitysten tarkentumisesta huolimatta yhteiskäsittelyn YVA-menettelyssä tulee nykyläinsäädännön edellyttämällä tavalla edelleen keskittyä hankkeiden merkittävien haitallisten ympäristövaikutusten arviointiin tarpeettomien selvitysten laatimisen välttämiseksi.

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

Microsoft toteaa, että lakiuudistuksen yhteydessä lupamenettelyitä voitaisiin sujuvoittaa edelleen merkittävästi siltä osin, kuin kyse on hankkeista, jotka nykyisin edellyttävät myös luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:n mukaista poikkeuslupaa. Kyseisten hankkeiden toteuttaminen on 1.6.2023 voimaan tulleen uuden luonnonsuojelulain myötä vaikeutunut seuraavassa esitetyistä syistä.

Uuden luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä luonnonsuojelulain 82 §:n 1 momenttiin on otettu aikaisemman lain (1096/1996) 48 §:n 1 momenttia vastaava yleispoikkeussäännös eräistä rauhoitussäännöksistä. Sen mukaan poiketen siitä mitä luonnonsuojelulaissa on säädetty eläinlajien ja kasvilajien rauhoituksesta, aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan ja rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti tietyin edellytyksin. Hallituksen esityksessä (HE 76/2022 vp) on tältä osin täsmennetty, että rauhoitussäännösten tarkoituksena ei ole estää

esimerkiksi tavallista peltojen käyttöä, metsien hakkuuta tai muita maa- ja metsätalouteen liittyviä toimenpiteitä, eikä myöskään rakennuksen tai tien rakentamista. Se, missä määrin toimintaa voidaan pitää tavallisena peltojen käyttönä, metsien hakkuina tai muina maa- ja metsätalouteen liittyvinä toimina, arvioidaan hallituksen esityksen mukaan tapauskohtaisesti. Hallituksen esityksessä on edelleen todettu, että suojelun tarkoituksena ei ole estää jokapäiväistä, tavanomaiseksi katsottavaa toimintaa.

Microsoftin käsityksen mukaan hallintokäytännössä on syntynyt luonnonsuojelulain voimaan tulon jälkeen epäselvyyttä siitä, koskeeko luonnonsuojelulain esitöihin lisätty tavanomaisuusvaatimus myös rakentamista, ja mitä sillä tältä osin tarkoitetaan. Yleispoikkeuksen soveltamisala on toisaalta rajallinen, mutta luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä ei ole toisaalta ollut myöskään tarkoitus muuttaa aikaisempaa hallintokäytäntöä, jossa yleispoikkeusta on katsottu voitavan soveltaa myös ei-tavanomaiseen teolliseen mittakaavan rakentamiseen.

Luonnonsuojelulakia on tulkintakäytäntöjen yhtenäistämiseksi tarpeen täsmentää siten, että yleispoikkeuksen soveltaminen olisi aikaisemman soveltamiskäytännön lisäksi mahdollista myös tilanteessa, jossa kyseessä on oikeusvaikutteisessa ja rakennusluvan myöntämistä suoraan ohjaavassa kaavassa osoitettu rakennustoiminta. Microsoft katsoo, että luonnonsuojelulain yleispoikkeamisen kohteena olevien eläin- ja kasvilajien suojeluarvot voidaan selvittää ja ratkaista kaavoitukselle asetettujen sisältövaatimusten mukaisesti kaavoituksen yhteydessä eikä erilliselle poikkeuslupamenettelylle siten ole tarvetta.

Luonnonsuojelulain säännösmuutoksen avulla voitaisiin välttää päällekkäisiä hallinnollisia menettelyjä ja luonnonsuojelulainsäädännön mukaisten poikkeuslupahakemusten käsittelystä aiheutuvaa tarpeetonta hallinnollista taakkaa tilanteessa, jossa rakentamistoiminnan ei ole kaavoituksen yhteydessä katsottu olevan ristiriidassa alueella tunnistettujen rauhoitettujen eläin- ja kasvilajien suojelun kanssa. Muutokset tukisivat hankeluvituksen ennakoitavuutta ja siten lisäisivät investointihalukkuutta ja mahdollistaisivat taloudellista kasvua.

Tämän ehdotetun muutoksen rinnalla asia tulisi tunnistaa myös uudessa alueidenkäyttölaisissa. Microsoft katsoo, että laissa tulisi erikseen säätää tilanteista, joissa rakennuslupien myöntämistä suoraan ohjaava hankekohtainen kaava on ajantasainen ja kaavoituksen yhteydessä on nimenomaisesti selvitetty kaavoitettavan alueen eläin- ja kasvilajien suojeluarvot. Kyseisessä tilanteessa erilliselle luonnonsuojelulain 66 tai 83 §:n mukaiselle poikkeuslupamenettelylle ei ole tarvetta, minkä johdosta alueidenkäyttölakiin tulisi tältä osin sisällyttää sääntelyjärjestelmän selkeyden kannalta maininta, että säännöksellä poiketaan muilta osin sovellettavasta luonnonsuojelulaista. Säännösten jatkovalmistelussa tulee tältä osin tarkastella kaavoitukselle asetettuja sisältövaatimuksia ja kaavoituksen yhteydessä laadittavien selvitysten kattavuutta suhteessa luonnonsuojelulakiin.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yhteiskäsittelyssä ratkaistuun luonnonsuojelulain mukaiseen päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin ympäristönsuojelulaisissa tai vesilaisissa säädetään. Luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupien osalta yhteiskäsittelyä koskeva muutoksenhaku eroaisi muiden luonnonsuojelulain mukaisten päätösten muutoksenhausta valitusforumin osalta, sillä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukainen muutoksenhaku on ohjattu Vaasan hallinto-oikeuteen alueellisen hallinto-oikeuden sijaan. Hallituksen esitysluonnoksen mukaan Vaasan hallinto-oikeudessa ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyasioiden keskimääräinen käsittelyaika vuonna 2023 on ollut 29,6 kuukautta kun taas hallinto-oikeuksissa luonnonsuojeluasioissa käsittelyaika vuonna 2023 on ollut keskimäärin 5,1–15,5 kuukautta. Microsoft toteaa, että luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupahakemusten käsittely

yhteiskäsittelymenettelyssä tarkoittaisi lupaprosessin selkää viivästymistä sekä Lupa- ja valvontavirastossa mutta myös valitustilanteessa muutoksenhakuasteessa heikentäen luvanhakijan oikeusturvaa. Microsoft katsoo, että sitovien tai vähintäänkin tavoitteellisten käsittelyaikojen asettamista myös valitustuomioistuimille tulisi harkita investointihankkeiden ennakoitavuuden ja nykyistä sujuvamman luvituksen varmistamiseksi. Erityishuomiota tulisi lisäksi kiinnittää siihen, että selvästi perusteettomat ja pääasiassa hankkeiden viivyttämiseksi tehtävät valitukset käsiteltäisiin nopeasti niiden valitustuomioistuimelle jättämisen jälkeen. Sitovat määräajat valitusten käsittelylle ovat joltain osin käytössä esimerkiksi Tsékin tasavallassa. Lisäksi Microsoft korostaa riittävän resursoinnin merkitystä valitustuomioistuimissa, jotta valitusten käsittelyaikoja saataisiin lyhyemmiksi. Tällä hetkellä luvitus- ja valitusprosessien kesto vaikuttaa heikentävästi Suomen maineeseen houkuttelevana investointien kohdemaana.

Edelleen muutoksenhaku yhteiskäsittelyprosessissa tehtyyn luonnonsuojelulain nojalla tehtyyn päätökseen tarkoittaisi samalla valitusoikeuden vähäistä laajenemista. Toisin kuin luonnonsuojelulain mukaisista muista päätöksistä, yhteiskäsittelyssä ratkaistusta luonnonsuojelulain mukaisesta poikkeamista koskevasta lupapäätöksestä valitusoikeus olisi myös rekisteröidyllä yhdistyksellä tai säätiöllä, jonka tarkoituksena on terveyden taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen, ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät sekä asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella. Valitusoikeutettujen piirin laajentumista yhteiskäsittelyn johdosta ei ole hallituksen esitysluonnoksessa käsitelty tai perusteltu. Microsoft toteaa, että luonnonsuojelulain mukaisten poikkeuslupapäätösten laajempi valitusmahdollisuus on heikennys nykytilanteeseen nähden, ja tarvetta lisätä valitukseen oikeutettujen tahojen määrää tulisi arvioida suhteessa saavutettaviin hyötyihin.

Muut lakiehdotukset

Esityksen mukaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 134 §:n 3 momentin viittaus nykyisin voimassa olevaan yhteensovittamislakiin poistettaisiin, koska laki ehdotetaan kumottavaksi. Microsoft toteaa, että muutosta edellyttänee myös 1.1.2025 voimaan tuleva rakentamislaki (751/2023), jonka 81 §:n sisältyy vastaava viittaussäännös.

Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta

-

Laki vesilain muuttamisesta

-

Laki luonnonsuojelulain muuttamisesta

-

Laki ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain muuttamisesta, VN asetusmuutosluonnos ympäristövaikutusten arvioinnista ja asetusmuutoksen muistio

-

Muut lakiehdotukset

-

Muut kommentit

Microsoft kannattaa lähtökohtaisesti ympäristöasioiden käsittelyä koskevaa ns. "yhden luukun" lakiesitystä. Microsoft katsoo kuitenkin, että esityksen tavoitteet ovat saavutettavissa paremmin, jos

1. luvituksen kehittämisessä otetaan paremmin huomioon Suomeen suunniteltujen hankkeiden toteuttamisen lupajärjestelmä kokonaisuutena. Yhden luukun lakiesitys tulee sovittaa yhteen rakentamislain ja tulevan alueidenkäyttölain kanssa.
2. nykyiseen luvitusjärjestelmään liittyvää päällekkäistä luvitusta tulee karsia. Käytännössä esimerkiksi luonnonsuojelulain mukaiselle poikkeusluvalle ei ole tarvetta, jos rakentaminen perustuu alueidenkäyttölain mukaiseen oikeusvaikutteiseen ja rakennusluvan myöntämistä suoraan ohjaavaan kaavaan;
3. lupahakemusten yhteiskäsittelyn tulee olla Lupa- ja valvontavirastossa hakijalle vapaaehtoista, ei pakollista;
4. hukkalämpöä hyödyntävät datakeskukset tulee esityksen mukaisesti katsoa vihreän siirtymän hankkeiksi ja vihreän siirtymän hankkeiden luvituksen etusijamenettely Lupa- ja valvontavirastossa tulee ottaa käyttöön pysyvästi, ei määräaikaisena;
5. Lupa-asioiden ennakoitavuus on ensisijaisen tärkeää. Vihreän siirtymän hankkeiden lupahakemusten käsittelyajasta Lupa- ja valvontavirastossa tulee säätää sitovasti, ei tavoitteellisesti, ja kattaen hakemusten tarkistamisen. Myös valitusten käsittelylle hallintotuomioistuimissa tulee säätää sitova käsittelyaika. Vaihtoehtoisesti Microsoft pitää kannatettavana kannustinratkaisujen lupahakemusten tavoiteaikojen toteutumiseksi.

Nystedt Heidi
Microsoft Oy